

Ləbara sə Mahamet Wundala

(l'histoire de Mahamet Wundala)

Richard Gravina
Robert Nelezek

Comité de Traduction Mbuko
B.P. 13, Méri
Extrême Nord
Cameroun

1999

Langue: Mbuko, parlée dans le département du Diamaré,
Province de l'Extrême Nord.

Genre: Alphabétisation

L'alphabet mbuko se conforme à l'alphabet général des langues camerounaises tel qu'il a été adopté par la réunion nationale pour l'unification et l'harmonisation des alphabets des langues camerounaises.

Ce manuel est réalisé en collaboration avec:
Susan Gravina

© Comité de traduction mbuko, 1999

MAHAMET WUNDALA.

Dowan aya inde, tɛ gɛba zek tɛ uwar anahan bina siwaw nà, tine mɛtawak aya awan. Do su doh ana, ka jak way anahan inde nà, si maslalam kɛrtek. Ta njad wan tɛ uwar anahan ata nà, kɛrtek cɛna do su doh a mac, a mac dukwen anga mɛtawak cɛrkɛke. Wan a tinen ta nà, tɛ ngaman Mahamet Wundala. A ga guwla nà, a cɛce pɛ may anahan wa, a wa:

«Əmay, zlile a bɛbay uno nà, ahaw ? Kɛ mbakak uno awan bidaw ?»

«Awan i bay dɛna uno, way anahan sɛ mbɛsak nà, si maslalam hɛna kɛrtek coy !»

May anahan a mbɛdahan apan na, nà, a ndahay ana maslalam awan, a varan. Wine ite, a zla anan a kiɛ. A vɛday ahay fuwar ahay cew, a racay anan kɛrtek a a kiɛ, kɛrtek a dukwen a nan ana agay a may anahan. A cɛce panan, a wa :

«Hɛna na, na slak do daw ?»

«Ka slak do kutok dɛna uno.»

A ma a kiɛ asa, a vɛday ahay fuwar ahay fudo. A racay anahay cew a kiɛ wa, cew a dukwen a nay anahay agay, a varan ana may anahan. A cɛce panan, a wa :

«Hɛna na, na slak do daw ?»

«Ka slak do dɛna uno !»

A ma a kiɛ asa, a vɛday ahay mbɛle ahay cew. A rac a kɛrtek a a kiɛ, kɛrtek a dukwen a nay anan agay. A nan ana ana may anahan agay ite, a cɛce panan kawa sɛ kwakwa ata awan asa :

«Hɛna na, na slak do daw ?»

«Ka slak do dɛna uno !»

Idɛ a cɛde sidew a nà, a zla a kiɛ asa, a vɛday ahay mbɛle ahay kwa kuro cew. A racay panan kuro, a mbakan ahay kuro ana

may anahan agay. A cēce panan a wa :

«Hēna na, na slak dō daw ?»

«Ka slak dō, wan uno kērtēk aya !»

Do ahay tē cēce pē may anahan wa, ta wa :

«Wan anak a cēce panak hwiya, na slak dō bidaw, na slak dō bidaw nà, angamaw ? Ka nak ana ma pa sē cēce panak, na slak dō bidaw nà, jan nà, ka sla dō na ma kēkēmaw ? Hinahay bay nà, 'am anahan inde i sa jak.»

A nay agay nà, a cēce pē may anahan wa asa, a wa :

«Na slak dō bidaw, mamay ?»

May anahan a mbēdahan apan a wa :

«Iken nà, cēfew awan, aday kē cēce, kawa ka slak dō bidaw nà, dō, dō wuraw ?»

A ma a kibe asa ca.

A man ata awan nà, a ngēmāy agay sabay sa coy. May anahan a slan dō saa pēlay anahay a kibe wa ite. Dowan ta a dēzle pē cēved nà, a njadāk ayak dō hinen ite. A cēce panan, a wa:

«Iken dukwen dō re ?»

A cēce matanan nà, anga a njadāk anayak nà, wine apan i ga mer, a canan ana way sē dala yugo ahay fok pa 'am anahan, a man sa ga mer anahan ta awan. A mbēdahan apan a wa :

«Do na Mahamet Wundala aday bina nen wuraw ite naw ?»

«Ka san Mahamet Wundal zle daw ?»

«Ha, na san zle, wine nà, a vad mbēle kwa kuro cew, a rēcay ahay a kibe wa kuro, a nan ana agay a may anahan kuro. Sa sla dō nà, winen aday bina nen sa maya ?»

«Zlumo, saa pelay anan !»

«Zlumo acëkan !»

Tə njadək aya dōwan inde gēdan a cəved a bay. A mba apan sə tavak way mēduwen aya cəved a bay, kwa ka nak sə tavak a bəzlom dukwen i tavak. Ta jan, ta wa :

«Kay, iken dukwen do.»

A mbədahan ata apan, a wa :

«Do na Mahamet Wundala aday bina, nen wuraw ?»

«Ka san Mahamet Wundala zle daw ?»

«Ha, na san zle, wine nà, do sa vad mbəle kwa kuro cew, a rəcay ahay a kiḃe wa kuro, a nan ana agay a may anahan kuro. Wine bidaw, dōwan ata nà, na san zle.»

«Zluko saa pelay anan !»

«Zluko, acëkan !»

Ta zla jiya awan. Tə njadək anayak Mahamet Wundala a kiḃe. A cəce patan wa, a wa :

«Ki nen daw ?»

Tə mbədahan apan, ta wa :

«Ma nak !»

A mbədahan ata apan asa, a wa :

«Njihen a manan, anga sluwed inde aga nen i bay.»

Ata nà, wine apan i vak sluwed anahan ataya bayak awan. A rac anan fok dukwen tayak. A jan atan, a wa :

«Do kərtek a wulen a kwanay wa, a njahay agay sa ba pə sluwed, mənuko azar aya, zluko sa vədāy ahay sluwed a kiḃe wa.»

Do kɛrtɛk a njahay acɛkan. Do maakan aya ta zla saa vɛday ahay way a saf wa. Tɛ sɛlam cɛna, awan a inde a nay ahay. Zek anahan a nà, kawa dɛba sɛ mɛmburkwatok, slɛka dɛkɛk. A cɛce pu do sa ba pɛ sluwed ta wa, a wa :

«Iken nà, do daw ? Nɛ njahay pa nga anak aday ni rac sluwed daw, kabay ni njahay pa nga sɛ sluwed aday ni rac iken daw ?»

«Ayaw, njahay pa nga uno aday ki rac sluwed.»

A njahan pa nga acɛkan, a rac a sluwed a zla wanahan. Aday man sɛ njahay anahan ta pa nga dukwen a mbɛsak na mɛnjɛna sibɛk. Do ahay ta nay agay nà, tɛ cɛce panan, ta wa : «Sluwed ahaw ?» nà, a ma nga sɛ gɛraz a wa :

«Kɛ cɛcihen nà, sibɛk sa nga uno daw, sluwed wanahan daw ? Əna, sluwed nà, i bay, awan a inde kɛ rɛcak anan.»

Mahamet Wundala a cɛce panan, a wa :

«Awan a kɛkɛmaw, wine kawa maw ?»

«Awan ana zek a slɛka dɛkɛk.»

«Ta daf do miza agay, do wine ma fuwad nga ta a zla wanahan a kiɛ tɛ do ahay ite re. Do ahay tɛ mbɛda lɛn cɛna, awan ata, a nay ahay, a jan, a wa :

«Nɛ njahay pa nga anak sa rac sluwed daw, nɛ njahay pa nga sɛ sluwed aday na rac iken daw ?»

«Ayakwan, njahay pa nga uno aday ka rac sluwed.»

A njahan pa nga, a rac a na sluwed acɛkan, a slabak a zla wanahan nà, tɛ sibɛk sa nga a tɛke. Car ana Wundala ataya fok ta ndav ana sibɛk a nga wa mata awan. Winen a njahay pɛ cakay sɛ sluwed ite, do ahay ta zla a kiɛ, (saa agay ma mɛnjɛna winen a naw?)

Winen a a wa :

«Ma saa cay pi zek ti nen awan aday.»

Zərata nə, awan ata kà nak, a wa :

«Mahamet Wundala, nə njahay pa nga anak aday ni rac sluwed daw, kabay nə njahay pa nga sə sluwed sa rac iken daw ?»

Mahamet Wundala a jan a wa :

«Biten nə ki tukom sluwed uno sabay, cumo pi zek aya awan aday. Zla ka naa njahay pa nga may anak, aday ka rac nga anak awan. Kabay ka naa njahay pa nga bəbay anak saa rac nga may anak.»

Awan ta a hedekey sa jəka ni ban Mahamet Wundala nə, Mahamet Wundala a ndahay sləka anahan, a gad panan dundo bar. A slahay a mac wanahan. Do sə kibe ahay ta nay nə, ta wa :

«Awan ta kà nak biten bay.»

Ta ja matana wan nə, anga tə canan a Mahamet na sibæk anahan inde a nga lele. Mahamet Wundala a jan atan, a wa :

«Sluwed uno, nen sa avad ta tiya a məke inde, ka naa gəben uno anahay.»

Do sə canan a way ahay fok ta, a wa, ngatay. A wude məke, a gəbey anahay awan ta uho məke wa. Tə canan cəna, ta haw way a tinen, anga wine nə, sləka dekdək.

Mahamet Wundala a gəba maslalam anahan, a zla wanahan ite. A ngam sa zla agay bay re. A zla wanahan u kon hinen. A man ata awan dukwen a njadək anayak a'am inde ma nga awan. Əne dowa a sa bay. Pə kiya kuro nga cew na ta ngah a'am ata sa sa nə, saray kərtek. A ngah a saray kərtek ata dukwen, ta ban dəna dalay awan aday dəna bahay mə rəba kərtek, ti zla pa 'am zliner awan bina, ti njad a'am bay. Dədew a inde i sədak ana dəna ta awan aday, kagasl do ahay ti ngahay a'am kutok. Dədew ata nə, nga ahay apan nə, kwa kuro cuwbe nga anahan a cuwbe ite. Anga na awan, dowan sa mba apan sa ngah a'am ata awan i bay nə, na.

Mahamet Wundala a dəzle aga uwar məduwer a inde nə, a dəzle hus cəna, a cəce a'am pə uwar məduwer ata aan. A jan a wa :

«Jom u go ! Uno sa sa a'am ite.»

Uwar mēduwer ata aan, a mbēfahan apan, a wa :

«A'am u kon ana, a da 'am cēved a bay, dēna uno, a'am i bay.»

«A'am i bay ? A'am sē dulov anaya dōwa a sa bīfaw ?»

«Aday nē gēbak ahay awa naw, dēna uno ? Dēdew miduwen a a zlinder awan. Pē ava daz nà, mē ngahay a'am na saray kērtēk. Saray kērtēk ata dūkwēn, si mi varan ayak dēna dalay awan aday re. Manay ma sa a'am na ti mez a dēna bahay.»

Mahamet Wundala a cēce sēngēle pē uwar mēduwer ata wa, a zla a zlinder ta alay anahan awan, ēne uwar mēduwer ata a jan nà, «Ka zla bay dep na» na. A ma, a man ata awan nà, kē dēfak ana apan bay. A dēzle a zlinder cēna, dēdew ata a san Mahamet zle. A jan ahay pi zek wa, a wa :

«Ka nay sē lumo bay, Mahamet, kē dēzlek bise ti i no anahay sluwēd uno kutok.»

«Sē ndakay a'am a na, na iken dāw ? Uno sa sa a'am, jom u go. Ndelmedmed nga ana nen ni sa a'am bay ite dāw.»

Pē dēba nà, Mahamet sē gēnahan ayak ta nà, a ngahay a'am, asa, a nay ana azara aga uwar sē varan ayak sēngēle ata awan. Wine ite a ngam sa sa bay, a maa nga na aga bahay, anga a jējar ike. A dākay anan lēbara awan cēna, tē mbēfahan alay a way hinen nà, cēfa cēfa, anga ta wa ka sak a tule nà, ti gad panak dūngo, mez anak i tule re ite.

Idē a cēfē sidew a kutok bine siwaw nà, ta ban dēna bahay ta kutok, ta zlan anayak pa 'am zlinder. Tē jaway anan, ta daf anan pa man a tinen sa taa dēfan anan ta awan. Mahamet ite, a wule saa bar. A tan ayak a nga nà, dēna ta mē jaway awan. Dēna ta ite, a jan a wa :

«Hawumo bina, ka slak hēna dēdew, a sēfak nen. Aday dō ahay ti i njad a'am sa sa kutok.»

Mahamet Wundala a mbēfahan apan, a wa :

«Biten nà, dèdew i njaf sè tukom sluwed si zek anak bay.»

Dèdew a nay cèna, a jan ana Mahamet Wundala, a wa :

«Mbuko sluwed uno, nè sèdak aday, do ahay ta njaf a'am sa ngah.»

Mahamet Wundala a mbèfahan pan, a wa :

«Biten na, ki rac sluwed sè dèna anan bay, ka naa rac sluwed sa nga may anak, kabay sluwed sa nga bèbay anak. Ki tukom sluwed si zek a dèna, bay.»

Mahamet Wundala a vènehay apan mène sè tapa a 'am wa a'am inde cèna, a zlan a nga na dèdew bay, a bal ana a'am kezlek kezlek. A nay a'am wa pè òakal. A ja, a wa :

«Ni sèdak ata cew miya awan.»

Mahamet Wundala, a ndahay maslalam anahan a mbulo wa, a gad panan nga kèrtek awan. Dèdew a slahay a mèndak, a ja mawa a'am inde miza awan. A jan ahay ana Mahamet Wundala, a wa :

«Ka gad puno na nga kèrtek tèke»

Mahamet a mbèda apan, a wa :

«Slèka upo dukwen kèrtek tèke anan, re.»

A nay uho miza ta nga hinen re asa. Mahamet a gad panan asa. A nay uho re asa cèna, Mahamet a gad panan nga ta re. Hus pa nga anahan taya, kawa sa ja nà, nga kwa kuro cuwbe nga cuwbe ataya fok. A mac kutok. Mahamet Wundala a pèsak ana dèna ta awan. A culok ana manjay alay wa, a varan a dèna ta awan. A pèsakay anahay doh sè slèka anahan, a varan ana apan ca, aday a jan kutok, a wa :

«Zla aga bèbay anak, òakay a lèbara anan.»

Winen a a zla a'am inde, a gèbay anahay dèdew uho. Dèna ta dèzley agay nà, a jan ana bèbay anahan, bahay ata awan, a wa :

«Bahay, dowa inde kè vɛɖak anan dɛɖew ta awan.»

«Acɛkan ɖaw ?»

«Ha, acɛkan !»

A slan wan su doh, wine ɖukwen a nay a wa :

«Acɛkan !»

Ta gaɖ panan, dungo. Ta slan ɖo hinen ite, a nay ɖukwen a wa
:

«Acɛkan ! Bahay, tɛ vɛɖak anan.»

Ta gaɖ panan, dungo ite re. ɉo si mer su way mizaya ta jan,
ta wa :

«Bahay, ka vad pi zek wa ɖo si mer su way anak ahay bay,
zluko saa cay anan awan a aday.»

Bahay a zlak ayak nà, a tan nga a dɛɖew na ma vɛɖa acɛkan.
A ban pa sɛ sidew awa cɛna, a lavay a zek ta a zar uko miduwen
awan. A ja, a wa :

«Dowa saa jɛka nen sa avad dɛɖew ana ta nà, ni varan ana
zlile uno jiya awan, dɛna anan, mangaw sɛ bahay uno, aday wine a
lavay.»

Ta tar 'am a nga aday ɖo ahay ta nay a zar uko. ɉo ahay ta
nay tɛ halay nga cɛna, kuwaya wa, sa avad na winen. Bahay a ja, a
wa :

«Kak kwanay sa avad anan kɛmaya, tɛɖe. Tɛkarak a dowa
hɛna, a nay a tɛker a wanahan, a pak ana saray inde. Manjay a dowa
pi zek tɛ wurdek a hɛna, a naa pak wanahan, pɛ ide sɛ ɖo ahay. Doh
sɛ ndɛbay a dowa ɖukwen inde a man anan, a nay a slɛka awan. Fok
a tinen a tɛ tɛker anan bine siwaw nà, a dowa anan, a kɛcan, u ɖo
hinen, a zalan, u ɖo miza ɖukwen, a zlan bay jiya awan. Ta jan a
bahay kutok, ta wa :

«Dowa inde, tɛ ngaman Mahamet Wundala, wine ma njak

ahan a aga car anahan a inde, i ga na, winen daw ?»

Ta slan apa do. Do su doh ataya ta wa :

«Kè pəfəkek fan bay, ngatay.»

Ta slan apa do hinen asa, ta jan ahay nə katana awan re, ta wa :

«Kè pəfəkek fan bay, i i zlak ayak mba, ngatay.»

Tə slənay do mə slala maakan awan, winen a jan, a dowa ta, a wa :

«Ni pa way mba, ngatay.»

Tə laray apa do hinen cəmka, cəmka ata awan. A jan, apan a wa :

«Nen apan ni daf zana pi zek, ni zlak ayak.»

Cəke bay, do ma slan hinen dukwen, ka zlak ayak, a jan, a wa :

«Bahay i ngamak, a wa hayak bise.»

A jan ata apan, a wa :

«Zla, ka naa jan a bahay nə, nen apan ni zlak ayak, saray uno kərtək a uho, kərtək a dukwen wine a burkwitek inde.»

I i dəzlek ayak cəna a ja :

«Kak way ta doh sə sləka uno cəna, a nay pə ndəbay anahan.»

A nay ahay apa acəkan.

«Kak way ta wurdek sa alay uno nə, a nay alay inde.»

A nay acəkan.

«Kak way ta manjay uno cəna, a nay alay inde.»

A tɛra acɛkan.

«Kak way ataya na tɛkarak uno ahay nà, ta nay a saray inde.»

A tɛra kɛtana awan acɛkan re.

Bahay a jan kutok, a wa :

«Hɛna na, bahay uno kɛ tɛrak anga iken. Dɛna anan dukwen kɛ tɛrak anga iken, uwar anak ite. Zlile uno ahay dukwen tɛ tɛrak na zlile anak ahay re.»

«A'ay, matana bay, uno zlile anak bay, uno bahay anak bay. Na gan may na dalay.»

Tɛ varan ana dɛna ta dalay awan, ta zla way a tinen agay, tɛ dalay anahan.

Takas dawayan.

